12/01/2020

Καλωσορίζοντας το Φως

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

Η λαχτάρα του ανθρώπου για φώς, κρατάει από την αρχή της ύπαρξής του. Στο σκοτάδι αδυνατεί να δει, στο σκοτάδι δυσκολεύεται να προσανατολιστεί, στο σκοτάδι κινδυνεύει. Ακόμη κι αυτήν την στοιχειώδη διαδικασία αναζήτησης βεβαιότητας στην πορεία, την ονομάζουμε «προσανατολισμό». Να βρούμε δηλαδή πού είναι η Ανατολή, από πού φέγγει το φώς, κι έτσι να βρούμε την θέση μας σε σχέση με τα άλλα σημεία του ορίζοντα.

Υπάρχει το πραγματικό σκοτάδι, και η δυσφορία που προκαλεί είναι απόλυτα κατανοητή. Από την αρχή όμως της Ιστορίας, η αντίθεση φώς-σκοτάδι, χρησιμοποιείται, σαν από πανανθρώπινη συμφωνία, και για πεδία ψυχικά, πνευματικά, και γνωστικά. Έτσι, η γνώση ταυτίζεται με το φώς, κι η αμάθεια με το σκοτάδι. Οι καλές ψυχές χαρακτηρίζονται ως φωτεινές, και οι «μη καλές», ως σκοτασμένες. Η σοφία, το ψυχικό μεγαλείο, η ηθική, η δικαιοσύνη, η γενναιότητα, περιγράφονται με όρους φωτεινότητας, το ίδιο και η νομιμότητα, ακόμη και η οικονομική ευμάρεια και πρόοδος μιας κοινωνίας. Χαρακτηρίζουμε την παρανομία και κάθε υπονόμευση ως «ενέργεια ανθρώπων της νύχτας» ή «δυνάμεων του σκότους». Τους χρόνους της προόδου τους λέμε «φωτεινούς», και τις εποχές πολέμων, επιδημιών, πείνας, και κάθε λογής κρίσεων, τις λέμε «μαύρα χρόνια».

Στην Γένεση, το πρώτο δημιούργημα του Θεού ήταν το φώς. Η πρώτη επιθυμία Του για τον υπαρκτό κόσμο, αλλά και η πηγή κάθε ζωής. Ο Εωσφόρος ήταν άγγελος του φωτός, άγγελος της αυγής. Όταν αρνήθηκε τον Θεό, έχασε και το φώς, αυτοδικαίως. Ό,τι δεν είναι φώς είναι σκοτάδι, ό,τι είναι σκοτάδι δεν είναι Θεός, γιατί ο Θεός είναι ο θελητής του φωτός. Και αντίστοιχα, άρνηση του Θεού, σημαίνει εναγκάλιση του σκότους. Του εσωτερικού σκότους, γιατί το εξωτερικό, είναι μια έννοια απόλυτα σχετική και τελικά, ηθικά αδιάφορη για τον άνθρωπο,

όσο παραμένει μόνο στον χώρο της εξωτερικής πραγματικότητας, και μόνο σ΄αυτόν.

Τότε που ακόμη οι άνθρωποι ζούσαν στο σκοτάδι της άγνοιας του Πραγματικού Θεού, αναζητούσαν το φώς αυτής της γνώσης εναγωνίως. Η ποίηση της Αρχαιότητας έχει πολλές αναφορές στο φώς και στην αλληγορική του έννοια, την μόνη που είναι ζωτικής σημασίας υπό το πρίσμα της αιωνιότητας.

Στην αρχή της «Αντιγόνης», της πολυδιάστατης αυτής και πολυαγαπημένης τραγωδίας, ο Σοφοκλής βάζει τον χορό των Θηβαίων γερόντων, να χαιρετίζουν με ανακούφιση την νέα εποχή που ξεκινά για την πόλη της Θήβας μετά τον πόλεμο και την αλληλεξόντωση των δύο αδελφών Ετεοκλή και Πολυνείκη, παραλληλίζοντάς την με την χαρά και την υπόσχεση που φέρνει η ανατολή του ήλιου στο ξεκίνημα της ημέρας, όταν προβάλλει πίσω από το βουνό, υψωμένος ήδη, και πλημμυρίζει τον κάμπο, σαν χρυσό ποτάμι που ξεχύνεται μέσα από τα φαράγγια.

«Ακτίς αελίου, το κάλλιστον επταπύλω φανέν Θήβα των προτέρων φάος,
Εφάνθης πότ’ , ώ χρυσέας αμέρα σβλέφαρον, Διρκέων υπέρ ρείθρων μολούσα…»

«Ακτίνα του ήλιου, το πιο γλυκό φώς που έχει φανεί μέχρι τώρα στην επτάπυλη Θήβα,
φάνηκες πιά, ξεχύθηκες από τα φαράγγια της Δίρκης…».

Το φώς αυτό, ήταν το φώς της ειρήνης, της καταλλαγής του μίσους, των ύβρεων, των φόνων, των διωγμών, των αυτοκτονιών, των εμφυλίων σπαραγμών. Ένα φώς που το λαχταρούσε ο λαός με λαχτάρα, που νόμισε ότι το είδε, αλλά δεν του έμελλε να το δεί, γιατί θ’ ακολουθούσε ένα ακόμη χειρότερο δράμα, της Αντιγόνης και του Αίμονα, ένας ακόμη πιο άδικος σπαραγμός, ένα βήμα ακόμη πιο βαθειά μέσα στο σκοτάδι…

«Εφάνθηςπότ’…» αυτή η παρήχηση των δύο δασέων συμφώνων, του φ και του θ, προσδίδει έμφαση και πάθος, απηχεί όλη την λαχτάρα της προσμονής της ανθρώπινης ψυχής για την χαρά που την ταυτίζει με το φώς.

Η χαρά δεν ήρθε τότε, ούτε για πολλά χρόνια μετά, αιώνες. Καμμιά ανθρώπινη χαρά δεν είναι στέρεη. Δεν κρατάει για πάντα. Στον κόσμο της πτώσης όπου ζούμε, οι δυνάμεις του σκότους θα υπονομεύουν το φώς πεισματικά και ακαταπόνητα.

Όμως, για δές, μια σκοτεινή νύχτα, ολοσκότεινη, εκεί που ένας πρώτος «οικουμενισμός» θαρρούσε πως είχε κλείσει στη γροθιά του όλους τους λαούς της

οικουμένης, ήρθε να σταθεί μαζί μ' αυτούς κι ο Πλάστης τους. Ταπεινά, αθόρυβα, ήρθε και συγκαταριθμήθηκε με τα πλάσματά Του, και μέσα σε μια νύχτα διέλυσε κάθε σκοτάδι που μέχρι τότε έμοιαζε απόλυτο.

«Η Γέννησίς Σου, Χριστέ ο Θεός ημών, ανέτειλε τω κόσμω, το φώς το της γνώσεως». Της γνώσεως του Θεού, της γνώσεως που συντρίβει κάθε πλάνη και κάθε άγνοια. Που καταργεί κάθε θρησκεία και κάθε φιλοσοφία, επειδή ακριβώς καταργεί κάθε ερωτηματικό και κάθε αναζήτηση. «Εγώ ειμί, ο λαλών σοι...». Τι άλλο χρειάζεται πέρα απ' αυτό; Δεν μένει τίποτε.

Και τώρα έρχονται κι άλλα «Φώτα».

«Επεφάνης σήμερον, τη Οικουμένη,
και το φώς Σου, Κύριε, εσημειώθη εφ' ημάς,
εν επιγνώσειυμνούντας Σε.
Ήλθες, εφάνης, το Φώς το απρόσιτον».
Οι λέξεις θυμίζουν τα λόγια του χορού των Θηβαίων γερόντων, σαν να τους απαντά το κοντάκιο στην ανεκπλήρωτη λαχτάρα τους: «επεφάνης, ήλθες, εφάνης». Ακόμη και η παρήχηση είναι παρόμοια, σε αντίστροφη σειρά: «εΦάνΘησπότ'», και «ήλΘες, εΦάνης».

Ναι γέροντες. Ναι ταλαιπωρημένοι άνθρωποι, ΤΩΡΑ ήλθε το φώς, τώρα έγινε πια φανερό στα μάτια μας, και δεν υπάρχει πια τίποτε να το καταργήσει. Το «εφάνθης» των Θηβαίων, είναι σε Παθητική Φωνή. Το απλό φώς του Ήλιου, μεταφέρεται από κάποιον άλλον. Από μια θεότητα. Το φώς του Χριστού φαίνεται από μόνο του. Οι δύο αόριστοι β' «ήλθες», και «εφάνης/επεφάνης», είναι στη Μέση Φωνή, έχουν δηλαδή ενεργητική σημασία που δηλώνεται με έμφαση. Το Φώς του Χριστού, η Γνώση του Χριστού, δεν μεταφέρεται από άλλον. Την μεταφέρει ο ίδιος ο Χριστός, και την χαρίζει απλόχερα σε όποιον την αναζητεί και την χρειάζεται.

Κι αυτή η πρόθεση «επί» στην λέξη «επεφάνης» και «Επιφάνεια», δηλώνει την μεταγενέστερη φανέρωση μετά την πρώτη στην Φάτνη, αλλά και την επι-βεβαίωσή της. Την επισφράγιση της αλήθειας αυτής της γνώσης, την πληρότητα αυτού που είχε ήδη φανερωθεί στην Φάτνη, ότι το «παιδίον νέον», είναι πράματι «ο προ αιώνων Θεός».

Δίκαια ονομάζουμε τα Θεοφάνεια «Φώτα», και μάλιστα στον Πληθυντικό αριθμό. Οι γνώσεις που μας χαρίστηκαν ήταν πολλές, πέρα από την αποκάλυψη της Αγίας Τριάδος και της Θεανθρώπινης φύσης του Χριστού. Είναι και η άφεση των αμαρτιών, η αναγέννηση της Φύσης, η ύπαρξη ενός λυτρωτικού, Θείου σχεδίου.

Όλα αυτά τα «Φώτα», όλα αυτά τα δώρα φωτός, μπορούμε να τα καλωσορίσουμε,

μόνο αν τα αποζητούσαμε, αν τα ποθούμε σαν τους βασανισμένους γέροντες της Θήβας. Αν απελπιστήκαμε από τις μάταιες αναζητήσεις, αν μας πνίγει το σκοτάδι μέσα μας και ψάχνουμε κι εμείς «της Λευτεριάς το φεγγοβόλο αστέρι», για να ξεκινήσουμε μια νέα χρονιά, μια νέα προσπάθεια, μια νέα ζωή, λίγο πιο φωτεινοί και πιο ανάλαφροι. Γιατί το φώς δεν υπόκειται στον νόμο της βαρύτητος...
Στέλλα Ν. Αναγνώστου-Δάλλα.

Της Jo Ro.